

Fakamatala fakamuimui taha ki he tu'unga e 'Ea

Fakafuofua kihe lahi e 'uha

Tukuatu: 21 Siulai 2022

Ma'olalo 'ihe 'avalisi 'ae 'uha 'ihe 'otu Tonga

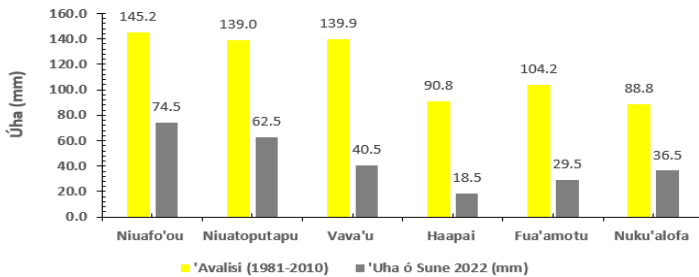
- 'Oku lolotonga tofanga 'a e ongo Niua 'ihe si'iangae 'ae 'uha 'ihe 'avalisi anga maheni.
- 'Oku tuku atu 'ae fakatokanga tokateu ki he si'iangae 'ae 'uha 'ihe 'avalisi ki he toenga 'oe 'otu Tonga.
- 'Oku 'oatu 'ae fale'i ki he kakai 'oe fonua ke ngaue fakapotopoto 'aki 'ae vai 'uha.

Mahina kuo hili

Sune 2022

Na'e toe ma'olalo pe 'ae 'uha 'ihe 'avalisi 'ihe 'otu Tonga i Sune, koe ma'olalo taha na'e 18.5mm (vakai kihe kalafi moe Tepile 2). Ko e 'avalisi e mafana e 'Ea na'e 25.2°C 'a ia na'e mafana'aki 'a e 0.8°C 'ihe 'avalisi anga maheni. Koe ma'olunga taha e mafana 'o e 'ea na'e 31.3°C 'ihe 'aho 30 'i Nomuka pea koe ma'olalo taha na'e 13.2°C 'ihe 'aho 2 'i Kaufana 'i 'Eua.

'Uha 'o Sune 2022 fakahoa kihe 'Avalisi (1981-2010)

Fakafuofua kihe 'uha

Fakafuofua kihe lahi e 'uha mei 'Aokosi—'Okatopa 2022.

Koe fakafuofua koe 'uha 'e ma'olunga 'ihe 'avalisi 'ihe 'avalisi 'ihe 'otu Tonga.

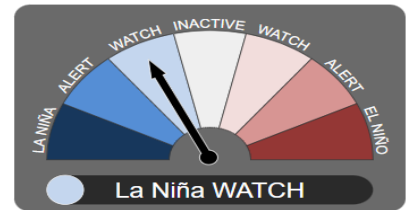
Fakafuofua kihe lahi e 'uha mei Novema 2022—Sanuali 2023.

Koe fakafuofua 'e ma'olunga i he 'avalisi ae 'uha 'i he 'otu Tonga.

	'Aokosi—'Okatopa 2022 (% 'oe faingamalie ke hoko)	Novema 2022—Sanuali 2023 (% 'oe faingamalie ke hoko)
Niufo'ou	41	47
Niuatoputapu	43	52
Vava'u	41	63
Ha'apai	47	47
Fua'amotu & 'Eua	36	54
Nuku'alofa	44	55

Tepile 1: Fakafuofua kihe 'uha 'Aokosi 2022 ki Sanuali 2023.

Fakafuofua e faha'i ta'u

Tepile 2: Koe 'uha 'ihe mahina 'e 3 kuo hili.

	'Uha 'o 'Epeleli—Sune 2022 (mm)		
	'Epeleli	Me	Sune
Niufo'ou	142.4	102.7	74.5
Niuatoputapu	69.0	120.0	62.5
Vava'u	346.9	79.1	40.5
Ha'apai	206.4	72.8	18.5
Fua'amotu	276.1	22.3	32.3
Nuku'alofa	300.5	29.0	36.3
Ma'olalo 'ihe 'avalisi	Avalisi angamaheni	Ma'olunga 'i he 'avalisi	

Ngaahi me'a ke Fakatokanga'i

Óku tau lolotonga fononga eni 'ihe lolotonga óe faha'i ta'u momoko 'aia na'e kamata 'i he 'aho 1 'o Me pea 'e toki ngata kihe 'aho 31 'Okatopa. Koe taimi foki eni 'oku angamaheni áki ke si'i ange ai 'ae 'uha fakahoa kihe faha'i ta'u 'uha.

Fakatatau kihe ngaahi fakamatala kuo tukuatu 'i 'olunga moe tu'unga lolotonga 'oe 'uha 'oku fale'i atu ai pe kihe kakai ko-toape mei he ongo Niua, Haapai pea moe ótu Tonga kotoa ke tanaki e vai 'ihe taimi 'oku 'uha ai pea ngaue fakapotopoto 'aki. Fakapapau'i ma'u pe 'oku ma'u 'ae ngaahi fakamatala fakamuimitaha meihe va'a Fakamatala 'Ea pea moe ngaahi fale'i meihe ngaahi kupu fekau'aki tautefito kihe ngaahi va'a 'oku tu'u lavea ngofua kihe fakatamaki fakaenatula o hange koe Ngoue, Mo'ui, Vai moe fakatamaki fakaenatula ke matu'utaki pea faka si'isi'i 'ae uesia moe maumau 'e ala hoko tupu meihe ngaahi fakatamaki fakanatula.

Koe ngaahi faka'ilonga tu'ufonua 'ae faha'ita'u momoko.

- Koe 'aho nonou moe mokomoko ange 'ae 'ea koha faka'ilonga ia kihe 'akau 'oku ofi 'ae taimi momoko koia ai ke mateuteu.
- Koe taimi 'oku fakatolau ai 'ae lau e 'akau koe faka'ilonga ia 'oe ofi 'ae taimi momoko.
- 'U'ua e moa he po'uli kimu'a he 12 po'uli 'oku faka'ilonga koe po 'e hahau mo momoko.
- Koe taimi 'oku lahi ai e 'asi 'ae 'unufe kula 'i fale koe faka'ilonga momoko e 'ea
- Koe taimi 'oku kamata ke to ai ha 'uha pea ke sio 'oku toitoi 'ae fanga moa koe faka'ilonga ia koe 'uha koeni 'e fuoloa

Koe fakamatala 'ea hoko 'e 'oatu fakafuofua kihe uike ua 'o Áokosi 2022

Fakatokanga'i ange.

Koe fakamatala ni 'oku fa'u ia 'i he 'osi pe 'ae mahina kotoa hili hano tanaki mai e fakamatala mei he ngaahi 'ofisi vakai matangi 'i he 'otu Tonga ni. Lolotonga hono fakahoko 'ehe Potungae 'a hono 'anlaiso mo fakapapau' 'ae ngaahi fakamatala kuo tanaki ke fa'u 'aki 'ae fakamatala ni, 'oku 'ikai ke fakapapau atu 'ae Potungae kihe kakato moe tonu 'ae fakamatala ni pea 'oku 'ikai ke totonu keke falala kakato kihe ngaahi fakamatala ni. Koe ngaahi fakamatala ni 'oku 'oatu pe ke tokoni ki ho'o fai tu'utu'uni. He 'ikai ke 'iai ha kaunga 'ae Potungae ki ha'o faitu'utu'uni pe ko ha mole, mau mau pe mo'ua 'e hoko tupu mei ha'o ngaue'aki 'oe fakamatala ni. Ki ha'o toe faka'eke'e fekau'aki moe fakamatala ni pea ke kataki 'o fetu'utaki mai ki he talekita 'oe Potungae Vakai Matangi 'i he metstaff@met.gov.to pe koe puha 1380 pe koe telefoni: (676)35123, 7400062 ki ha toe fakakiiki.